

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. I. Aliqua.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

mihi probabilis, ideo est in re verum; sed ad summum est mihi verum: ergo non sufficit signata probabilitas, seu certitudo de probabilitate. Contra 3. quia certitudo veritatis non est componibilis cum probabilitate veritatis; componibile autem est iudicium reflexum evidens de probabilitate veritatis; ergo hoc melius est. Ad argumentum patet ex dictis paulò antè.

SECTIO II.

Argumenta M. Passerini, M. Mercori, M. Gonet, Candidi, & P. Elizalde.

§. I.

Aliqua.

SUMMARIUM.

Argumentum, & contradictio M. Passerini, n. 41. 42. 43.
Arguit Gonet, quia assertio esset causa negationis, n. 44.
Ejus doctrina, & praxis invicem contradicunt, n. 45. 46.
Aliud certitudo de probabilitate, aliud de honestate; ea stare potest cum incertitudine honestatis, n. 47.
Arguit Candidus, quia cum iudicio scientifico de probabilitate licentia stat aliud scientificum de probabilitate non licentia, atque adeo licentia manet dubia, n. 48. 49. 50.
Bordonus cedit argumento, n. 51.
Insto argumentum ex Desparà, & Angelis, n. 52.
Insto specialiter contra Bordonum, n. 53.
Dico, quòd licet per iudicium scientificum non iudicetur directè, & immediatè veritas licentiae; iudicatur tamen mediatè, & reflexè, quòd satis est, n. 54. 55. 56.
Nego, quòd maneat dubius de licentià, qui suspendit directum, & habet reflexum; est enim certus reflexè de illà, n. 57.
Et licet sit dubius de licentià, ut est in re, non tamen ut est in mente; nam ad licitam actionem satis, quòd sit certo probabilitas licita, n. 58.
Demum etsi licentia esset dubia, est tamen certa probabilitas illius, quòd satis est, n. 59.

dicat se non curare de opposita; nam sæpe docui, quòd nullam opinionem sequi possum, nisi sit certò; tum absolute, tum relative probabilis: ergo indagar probabilitatem oppositam. Adde argumentum non esse ad rem, si loquatur de opinione subjective probabilis; non enim hic quærimus, an satis sit iudicium directum subjective probabile, sed an satis sit iudicium reflexum certum de probabilitate opinionis, juxta quam operari volo.

Vel loquitur de probabilitate objective sumpta; tunc autem sibi contradicit, nam supra meà *disp. 22. sect. 2. §. 2.* plura dedi ex eodem M. Passerino, quibus asserat satis esse iudicium reflexum de probabilitate veritatis, suspensò omni directo de veritate. Si autem, juxta eundem, satis est, vel iudicium reflexum de probabilitate veritatis, vel iudicium directum subjective probabilis, (nam est Probabiliorita) eo ipso cum, juxta nos, qui Probabilistæ sumus, satis sit iudicium directum subjective certò probabile, etsi minus, eo ipso satis quoque erit solum iudicium reflexum certum de probabilitate, etsi minori, ipsius veritatis. Tota enim difficultas, siqua est, refunditur in hoc, quòd probabilitas sit minor, sive illa stet subjective, sive objective tantum in mente; sed quòd probabilitas sit minor, non obest, nam fufiffimè solvimus, quæ stant contra usum minus probabilis minus tutæ: ergo si satis est, ut ostendimus, certa probabilitas minor subjective sumpta, ut rectè operemur, satis quoque erit certa probabilitas minor objective sumpta; id est, si satis est, ut licitè operer, quòd assentiar objecto minus, certo tamen probabilis; satis quoque erit, ut licitè operer, quòd certò reflexè iudicem dari eam probabilitatem veritatis, & licentiae.

Objicies 2. ex M. Gonet *tom. 3. in Dissert. N. Theol. de Probabilit. n. 41. & 42.* Si probabilitas reflexè cognita in aliquà opinione, seu si iudicium reflexum de probabilitate alicujus sententiæ excluderet formidinem de malitià morali opinionis, sequeretur, quòd assertio esset causa negationis, & possem rectè concludere, me non habere formidinem, & dubietatem de aliquo, quia de eo habeo formidinem, & dubietatem; hoc est absurdum; ergo & illud. Sequela probatur; quia formido, & dubietas sunt de essentia opinionis probabilis ex S. Thom. *qu. 14. de Ver. s. Theol. 711.*

Sed contra 1. quia ejus doctrina ejusdem Gonet praxi contradicit; supra enim *disp. 22. sect. 2. §. 2.* plurima loca dedi, in quibus M. Gonet suspendit omne iudicium de

N. 41. *M. Passerini.* Objicies 1. ex M. Passerino *tom. 1. in 2. qu. 186. n. 252.* Qui solam probabilitatem opinionis sumit pro regulà agendorum, dicit, satis mihi est, quòd opinio, quam opinor, sit probabilis, de opposita non curo, & nolo eam indagare: ergo peccat.

N. 42. Sed contra; quia vel loquitur de opinione subjective probabilis; tunc autem falsum est, quòd qui assentitur opinioni probabilis, Tom. III.

Ffij verita-

veritate, & appellat unice ad reflexum de objectivâ probabilitate, immo probabilitate; & quidem non tantum in materiâ speculativâ, sed laxissime in morali: ergo & sibi contradicit, & suo argumento tenetur.

N. 46. Contra 2. quia eadem meâ *disp. l. c.* sæpe oppositam propriâ vocat valde probabilem, etsi sua sit illi probabilior. Quæro autem, quomodo, si opposita est illi valde probabilis, excutiat omnem formidinem, & dubietatem, sequendo suam sibi probabiliorem, aut reflexe judicando eam esse sibi probabiliorem? Etenim motivum oppositum, sicut facit opinionem sibi valde probabilem, ita aptum est incutere prudentem formidinem de falsitate propriæ opinionis, & de malitiâ operis ab illâ dictati: ergo tenetur suo argumento occurrere.

N. 47. Contra 3. quia confundit judicium reflexum cum directo, & objectivè probabile cū subjectivè probabili. Judicium reflexum de objectivâ probabilitate non malitiæ in tali opere, & veritatis in tali opinione, est certum, & evidens de suo objecto; objectum autem illius non est bonitas operis, & veritas opinionis; sed est probabilitas bonitatis operis, & veritatis opinionis: de hoc autem objecto nullam prorsus habet formidinem, aut dubietatem, quin habet evidentiam, & certitudinem: etenim dixi, quod licitum sit sequi judicium reflexum certum, & evidens de probabilitate veritatis opinionis, & honestatis operationis: ergo qui tale concepit judicium reflexum certum, & evidens de objectivâ veritatis opinionis, & honestatis actionis probabilitate, nullam prorsus habet formidinem de suo objecto, nempe de probabilitate veritatis, & honestatis. Judicium autem directum subjectivè certo probabile, habet quidem formidinem, non tamen dubietatem; (hæc enim strictè sumpta implicat cum assensu directo, cum sit suspensio omnis assensus directi) habet, inquam, formidinem de veritate opinionis, & de honestate actionis; attamen ea formido nihil nocet, nam non est formido de conformitate opinionis, & objecti cum regulis morum, licet sit formido de conformitate sui cum objecto, ut est in re, ut dixi *disp. 18. per votam*, sed præcipue *sect. 8.* nec hic repetenda; cum hic mihi non sit sermo de judicio directo subjectivè probabili, an satis sit, sed an satis sit solum judicium reflexum certum de objectivâ veritatis opinionis, & honestatis operationis probabilitate. Addo, quod si M. Gonetus loquatur de judicio directo subjectivè probabili, & quærat, qualiter excludat formidinem oppositi, quæram ab eodem,

qualiter ea excludatur à judicio directo subjectivè probabili, cum incertum sit?

Objicies 3. ex Philal. *qu. 5.* Juxta nos, ut quis prudenter, & recte operetur, habere debet judicium probabile de honestate; ergo judicare debet verum esse, quod sit honestum; sed hoc non judicatur per judicium reflexum; hoc enim cadit supra probabilitatem honestatis, non supra honestatem: ergo hoc judicium reflexum non est satis. Antecedens patet ex P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 9. n. 18.*

Confirmat 1. quia sunt duo inter se valde diversa, probabile est hoc esse licitum; hoc est probabiliter licitum: etenim illud judicium reflexum est scientificum, nam certo scitur probabilitas; hoc autem est opinativum: ergo si requiritur, juxta P. Sanch. & nos, judicium probabile de licentiâ actionis, eo ipso non satis est judicium reflexum de probabilitate licentiæ actionis.

Confirmat 2. quia cum judicio scientifico de probabilitate licentiæ stat aliud scientificum de probabilitate non licentiæ; potest enim res per unum medium apparere licita, & per aliud illicita: ergo simul coherere possunt hæc duo judicia scientifica, probabile est actionem esse licitam; probabile est non esse licitam, ut extra dubium est: sed sive existat hoc tantum reflexum scientificum, Probabile est actionem esse licitam, sive utrumque, semper est certum, quod licentiæ rei, stante eo solo judicio scientifico de probabilitate licentiæ, maneat dubia: (quo argumento utitur etiam M. Mercorus) ergo si manet dubia, non possum sub eo solo judicio scientifico de probabilitate licentiæ velle eam actionem: ergo necesse est judicium directum, quo directè judicamus de licentiâ rei; nec satis est reflexum judicans de probabilitate licentiæ rei; potest enim quod esse certo probabiliter licitum, & tamen in re esse illicitum. Hoc autem multo magis probat, quod satis non sit judicium reflexum scientificum de probabilitate licentiæ unitum alteri reflexo scientifico de probabilitate non licentiæ, ut patet ex terminis: ergo semper requiritur judicium directum de veritate, seu de rei licentiâ, sive sit subjectivè probabile, sive probabilius.

Scio huic argumento cedere Bordonum N. Scotistam, in utroque Jure, & Theologia eruditum, nam in Propugnaculo opinionis *cap. 7. n. 16* ait, quod confirmatio Candidi concludat, quod ad recte operandum non satis sit judicium scientificum de probabilitate licentiæ, sed præterea requiritur judicium probabile de veritate, seu licentiâ

centiā rei; quia stare potest, quod per iudicium scientificum aliquid sit licitum, & illicitum, quia hoc iudicium est de re, ut apparet, non ut est in re; potest autem per diversa motiva apparere simul licita, & illicita: ergo cum solo iudicio scientifico de probabilitate nemo potest operari, quia adhuc manet dubium de veritate, seu licentiā rei; hoc autem dubium tolli non potest nisi per iudicium subiectivē probabile, quod res sit licita. Hæc Bordonus.

N. Sed contra Candidum, & Bordonum est

52. 1. quia peto, an licitum sit operari cum solo
Philal. iudicio de probabilitate, immo de ob-
Bordon. iectivā certitudine morali de licentiā, suspensio
omni directo subiectivē probabiliori, aut
moraliter certo de licentiā? Si negant, ne-
gabant veritatem in Deiparā, in Angelis, in
Beatis, in Prudentibus satis probatam, &
usitatum modum, quo ad opera procedunt,
secluso omni periculo erroris materialis, ut
latē diximus. Si affirmant, tenebuntur suo
argumento, nam iudicium scientificum de
probabilitate, aut de morali certitudine
licentiā non est iudicium de veritate, seu de
licentiā; immo res iudicata scientificē pro-
babiliori, aut certo moraliter licita, potest
in re esse illicita.

N. Contra 2. quia hoc specialiter urget contra
53. Bordonum mordicus tuentem licitum
Bordon. usum minus probabilis, stante probabiliori
oppositā: quæro autem, qualiter possit quis
elicere iudicium probabile de licentiā, stante
iudicio scientifico reflexo de probabilitate
non licentiā? Et licet tunc intellectus
non maneat in rigore dubius, quia elicit af-
fensum directum subiectivē minus probabi-
lem de licentiā, quæro tamen, an maneat
valde formidolosus, & quidem prudenter,
& cum tanto excessu de veritate sui assensus,
& de licentiā actionis, quantum probabili-
ritas excedit probabilitatem inferiorem? &
quomodo à iudicio scientifico reflexo de
probabilitate non licentiā, non derivetur
prudenter formido de falsitate assensus di-
recti minus probabilis, & de non licentiā
rei minus probabiliter licitæ, quando cer-
titudinalia de veritate assensus directi mi-
nus probabilis, & de licentiā rei minus pro-
babiliter licitæ? Igitur à Bordonis argumen-
tum solvendum est.

N. In forma distinguo antecedens: Ut quis
54. prudenter operetur, habere debet iudicium
probabile de licentiā rei; probabile, inquam,
vel obiectivē, vel subiectivē, concedo; pro-
babile semper subiectivē, nego. Nam, per
nos, satis est, vel iudicium directum subie-
ctivē probabile de licentiā, etsi minus, dum-

Tom. III.

modo sit certò probabile; vel reflexum sci-
entificum; & evidens de probabilitate li-
centiā: & distinguo consequens: ergo ju-
dicare debet, vel directè, vel reflexè verum
esse, quod res sit licita, concedo consequen-
tiam; iudicare debet semper directè, nego
consequentiam. Nam satis est, ut vel iudi-
cet certam esse probabilitatem veritatis opi-
nionis, & licentiā operationis; hoc autem
est iudicare reflexè veritatem opinionis, &
licentiā operationis: vel ut iudicet certò
probabilem esse veritatem opinionis, & li-
centiam operationis, directè assentiendo ip-
si operationi ut honestæ, & ipsi opinioni ut
veræ, per iudicium subiectivē probabile, si-
ve magis, sive minus; hoc autem est iudica-
re directè veritatem opinionis, & licentiā
operationis.

Ad subsumptum distinguo: Per iudicium N.
reflexum scientificū de probabilitate verita- 55.
tis opinionis, & licentiā actionis, non ju-
dicatur directè veritas, & honestas, conce-
do; non iudicatur reflexè, & mediātè veri-
tas, & honestas, nego. Qui enim scientificè
iudicat veritatem opinionis, & licentiā
actionis esse certò probabilem, eo ipso iudi-
cat esse certò, verosimilem: certa autem si-
militudo veri, & certa similitudo honesti no-
bis sufficit, quoties veritas, & honestas ma-
nent semper incertæ. Nec ullus ostendere
poterit legem aliquam, quā rei purè verosi-
mili teneamur assentiri ut veræ, & obiectum
simile honesto teneamur iudicare esse in re
honestum. Permittitur quidem statui ho-
minum imperfecto directus ille assensus; at,
quod ad eum semper obigemur; quoties
operandum est, nemo ostendet. Si ergo in-
certam veritatem, & honestatem veniamur
per certam veri, & honesti similitudinem,
quomodo ad operandum satis non erit ip-
sum iudicium scientificum reflexum de ipsa
veri, & honesti similitudine? Rursus si ip-
sum motivum grave, seu certa probabilitas,
& verosimilitudo obiectiva satis est, ut ho-
mo eliciat prudentem assensum de rei veri-
tate, etsi in re possit esse falsus, & sub eo re-
ctè velit operationem, quæ, quia est certò
similis honesto, iudicatur directè in re ho-
nesta; ignoro, cur ipsa certa probabilitas, &
certa similitudo veri, & honesti, scientificè
cognita, non satis esse possit, ut homo, sus-
pensio omni assensu directo, qui potest esse
falsus, prudenter procedat ad ponendam
actionem certò similem honestæ, cognita
certa similitudine veritatis opinionis de
eius honestate, etsi ei opinioni non assentia-
tur.

Ad 1. confirmationem fateor esse diversa 56.

Ff iij inter

inter se ea duo iudicia, nempe iudicium reflexum scientificum, & iudicium directum probabile; & distingo consequens: Si requiritur iudicium probabile subjective, non satis est iudicium reflexum objective probabile, concedo consequentiam; aliter, nego consequentiam. Per nos autem satis est, ut dixi, iudicium reflexum de objectiva probabilitate, aut directum subjective probabile; alterutrum enim satis est; immo ita alterutrum satis est juxta nos, ut satis est, vel solum reflexum sine directo, vel solum directum sine reflexo, vel utrumque simul.

N.

57.

Ad 2. confirm. concedo, quod utrumque iudicium scientificum, unum de probabilitate licentiae, aliud de probabilitate non licentiae, simul coexistere possint. Ad hoc subsumptum, existente iudicio scientifico, si uno tantum de probabilitate licentiae, si altero etiam de probabilitate non licentiae, adhuc licentia manet dubia, seu intellectus manet dubius de licentia, si suspendatur iudicium directum probabile de licentia, distingo: manet dubius directè, transeat; manet dubius reflexè, subdistinguo: de licentia, ut est in re, concedo; de licentia, ut substat certae probabilitati, seu evidenti verosimilitudini de eo, quod res verè sit licita in re, nego. Nota duo esse in argumento: unum, quomodo si intellectus manet directè dubius de licentia rei, ut est in se, possit quis turā conscientia procedere ad volendam eam rem? Quod enim tunc maneat intellectus directè dubius, est certum, nam voluntaria omnis assensus directi suspensio est dubium. Alterum, quomodo stante utroque iudicio scientifico, uno de probabilitate licentiae, altero de probabilitate non licentiae, possit voluntas, suspensio omni iudicio directo de licentia, procedere ad honestè volendam eam rem? Etenim dato utroque iudicio reflexo, adhuc intellectus est dubius de licentia rei; immò certa probabilitas non licentiae elidit certam probabilitatem licentiae: rursus etsi detur adesse unum tantum iudicium scientificum, nempe de probabilitate licentiae, semper urget argumentum, quod licentia sit dubia; nam optimè cohæret, quod sit certò probabilis licentia rei, quin res sit in se licita.

N.

58.

Verum neutrum urget. Non primum, quia, ut quis prudenter operetur, necesse non est, ut iudicet rem esse in se licitam; sed satis est, ut iudicet, esse certò probabile, quod res in se sit licita: ergo licet intellectus sit dubius de licentia rei, & de veritate opinionis, ut sunt in se, non tamen est dubius de certā similitudine veritatis opinionis, & de

certā similitudine honestatis actionis. Cum ergo intellectus non sit reflexè dubius, etsi sit directè dubius, prout dubiam dicit suspensionem omnis assensus directi, potest voluntas regulari ad suam volitionem à iudicio reflexo scientifico de certā verosimilitudine veritatis in opinione, & de certā verosimilitudine honestatis in operatione.

Non secundum, tum quia si adit unum tantum iudicium scientificum de probabilitate licentiae, si adit etiam alterum de probabilitate non licentiae, etsi licentia, ut est in se, maneat dubia, attamen non manet dubia certā verosimilitudo licentiae; ad hoc autem ut quis rectè operetur, satis est certā verosimilitudo licentiae: tum quia falsum prorsus est, quod probabilitas non licentiae elidat probabilitatem licentiae; nam una probabilitas non elidit aliam, quia, ut saepe dixi, probabilitas à solā certitudine, & evidentia oppositi eliditur. Demum quomodo conscientia non maneat dubia, cum utroque iudicio reflexo de probabilitate licentiae, & non licentiae, ostendi disp. 13. n. 244.

§. II.

Reliqua.

SUMMARIUM.

Arguitur, quia cum iudicio scientifico de probabilitate licentiae stare potest directum de non licentia, n. 60.

Dico ad summum sequi, quod non erit licitum operari sub iudicio reflexo de probabilitate licentiae, immò cum directo de non licentia; immò vero divisò ab hoc, n. 62. 63.

Arguitur, quia volitio erit simul licita, & illicita ex utroque iudicio reflexo, uno de probabilitate licentiae, alio non licentia, n. 65.

Dico, quod scientificum de probabilitate non licentiae se habere speculative, & non dirigere, n. 66.

Cur? Ibid. & n. 67.

Arguitur, quia fas erit sequi modo probabile de valore, modo de non valore matrimonij, n. 68.

Cur etsi liceat sequi quamlibet certò probabile prohibito, non tamen liceat prohibito mutare opinionem? n. 70.

Paritas matrimonij non tenet, quia opinio de valore est speculativa, n. 71.

Si occurrat inconueniens in mutatione opinionis, non licet mutare, saepe autem occurrit; immò animus eludendi legem, n. 72.

Cur non sit probabile me peccare; immò si certum me non peccare, dum pono actionem sub iudicio certo probabili, tum de licentia, tum de non licentia? n. 73.